

Ládi Körkép

- Kéthavonta megjelenő helyi információs és kulturális lap -

XIII. évfolyam 3. szám

2016. június

Ízelítő a tartalomból

- Az önkormányzat aktualitásai
- Megpecsételődött a lengyel magyar barátság
- Óvodapedagógusaink köszöntése
- Körkérdés az óvodában
- Gondolatok Krisztus hegyi beszédéről
- A Bor-Túra folytatódik...
- A Rökk-kúrai rejtélye
- Magyarország barlangvilága
- Kitüntetések és rendjelek
- Sajólad konyhája

FELHÍVÁS!

Kérjük, küldjék be kedvenc receptjeiket, melyet az újságban megjelentethetünk!

A beküldött recepteket december végén szakavatott zsűri fogja elbírálni és az első három helyezett díjazásban részesül!

Andók Veronika: Vakáció

Láttam a napot, súgta a szélnek:
Várnak a tavak, csónakok, stégek.
És tényleg a táblán virul egy szó,
Csupaszín betűkkel: VAKÁCIÓ!

Két hónap napfény vár ránk a nyárban,
Kószalunk vígan viruló tájban,
Hűsítő tavakra, strandokra járunk,
Nincs is ilyenkor boldogabb nálunk.

Sikerrel zárult a sajóladai tavaszköszöntő hungarikum fesztivál: beköszöntött a nyár!

IMPRESSZUM - LÁDI KÖRKÉP

Kiadja: Sajólad Község Önkormányzata Főszerkesztő: Vitéz Gábor Miklós
Szerkesztőségi tagok: Bernáth Zoltánné, Bugyinkóné Ronyecz Ágnes, Czaga László, Szabó Elekné, Szendrei Csilla
Tiszteletbeli szerkesztőségi tag: Gál Mihály Fotó: Garzó László
Elérhetőség: ladikorkep.vitez@gmail.com Sajólad honlapja: www.sajolad.hu

BALLAGÁS AZ ÓVODÁBAN

GYERMEKNAP A PIACTÉREN

ÖNKORMÁNYZATI ÉRTESÍTŐ

AZ ÖNKORMÁNYZAT AKTUÁLIS HÍREI
2016. ÁPRILIS - JÚNIUS

A testületi ülések felvételei megtekinthetők az önkormányzat hivatalos honlapján, valamint az írásos jegyzőkönyvek is megtalálhatóak a felvételek mellett. Az önkormányzat rendeletei a Nemzeti Jogszabálytár, a www.njt.hu weboldalon találhatóak meg.

Az önkormányzat képviselő-testülete munkaterve szerint a hónap 3. keddjén, 2016. április 19. napján tartotta rendes képviselő-testületi ülését, melyen mintegy 6 napirendi pont megtárgyalására került sor. **Módosításra került a helyi szociális rendelet.** A módosítás alapján kibővül azok köre, akik támogatást kaphatnak a vezetékes ivóvíz- és csatornahálózatra történő rácsatlakozás költségeihez. A támogatási kérelmet a polgármesteri hivatalba kell benyújtani.

*

Több pályázat benyújtásáról döntött a képviselő-testület. Uniós forrásból a családsegítő szolgálat és idősek klubjának létesítésére vonatkozó pályázatot, valamint az egészségház felújítását kívánja megvalósítani. A szociális feladatait az önkormányzat sikeres pályázat esetén egy új építésű, többfunkciós épületben kívánja ellátni. Az egészségház energetikai és gépészeti felújítását tervezi az önkormányzat, hogy az egészségügyi szolgáltatók megfelelő

körülmények között lássák el feladataikat.

*

A képviselő-testület az új közbeszerzési törvény előírásainak megfelelően jóváhagyta a közbeszerzési szabályzatát.

*

Módosításra került a Miskolc Környéki Önkormányzati Társulás Társulási Megállapodása. Az önkormányzat a társulás keretein belül látja el egyes szociális alapszolgáltatási feladatait: családsegítés, házi segítségnyújtás, gyermekjóléti szolgálat.

A soron következő testületi ülést 2016. május 17. napján tartották, ekkor mintegy 11 napirendi pont megtárgyalására került sor.

Az államháztartási törvény előírásainak megfelelően a képviselő-testület **megtárgyalta** – előzetes bizottsági jóváhagyást követően – **az önkormányzat 2016. évi gazdálkodásáról szóló beszámolót, zárszámadási rendeletet és az ezzel összefüggésben elkészített könyvvizsgálói jelentést.** Ennek megfelelően az önkormányzat képviselő-testülete a 2015. évi költségvetés végrehajtásáról szóló zárszámadást 692.707-E Ft költségvetési bevétellel és 650.156-E Ft költségvetési kiadással hagyta jóvá.

*

Módosította a képviselő-testület az önkormányzat által

nyújtott támogatások rendjéről szóló rendeletét.

*

Jóváhagyásra került az önkormányzat és intézményeinek belső ellenőrzéséről készített 2015. évi belső ellenőrzési jelentés.

*

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szabályozása alapján **a testület megtárgyalta a 2015. évi gyermekvédelmi tevékenységről szóló beszámolót.** A jelentés elkészítésében a jelzőrendszer tagjai működtek közre: jegyzői gyámhatóság, gyermekjóléti szolgálat, védőnői szolgálat.

*

Előterjesztésre került a polgármesteri hivatal 2015. évben végzett munkájáról készített jegyzői beszámoló. A részletes beszámoló az egyes tevékenységek szerint tartalmazza a 2015. évi munka leírását, statisztikáját.

*

A testület törvényességi javaslatok alapján **a helyi építési szabályzat felülvizsgálatáról döntött.**

*

Továbbá lezárásra került a településrendezési eszközök módosítására vonatkozó környezeti vizsgálat és véleményezési eljárás.

*

Tekintettel arra, hogy egyes szociális alapszolgáltatások Miskolc székhellyel társulási

formában kerülnek ellátásra, a képviselő-testület a szociális törvény előírásai alapján hozzájárult, hogy Miskolc mint székhely település alkossa meg e tárgyban szociális és gyermekjóléti tárgyú önkormányzati rendeletét.

*

Ezen a testületi ülésen is sor került döntésre pályázatok benyújtása tárgyában. A testület **döntött önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatására szolgáló pályázatok benyújtásáról**: sportpálya fejlesztéséről, valamint a Móricz Zsigmond utca felújításáról.

*

Határozat született a települési önkormányzatok rendkívüli önkormányzati

támogatására vonatkozó támogatási igény benyújtása tárgyában is.

2016. június 10. napján rendkívüli testületi ülés keretében került sor a lengyel testvértelepüléssel, Wielgomlyny községgel az együttműködési megállapodás aláírására. A mindkét fél részéről jóváhagyott megállapodás – kapcsolódva a 2016. évi lengyel – magyar szolidaritás évéhez – több területen célozza meg, hosszú távra a két település közötti együttműködést.

Az együttműködés célja:

1. Kölcsönös tapasztalatcsere az oktatás, a kultúra, a sport és a turisztika terüle-

tén.

2. Különböző intézmények közötti kapcsolattartás (gazdasági, társadalmi intézmények).

3. Szakemberek tapasztalatcseréjének megszervezése az együttműködés minden területén.

4. Együttműködés a gazdaság, az oktatás és képzés területén az infrastruktúra és a

környezetvédelem fejlesztésének figyelembevételével.

5. Részvétel egymás kulturális, oktatási és gazdasági rendezvényein.

**Szabó Elekné
jegyző**

HIRDETMÉNYEK

SZENNYVÍZHÁLÓZATRA TÖRTÉNŐ RÁKÖTÉS

Sajólad község önkormányzat képviselő - testülete a környezet védelme, valamint a lakossági szennyvízbekötések számának növelése érdekében a szennyvízbekötéshez adott szociális támogatás elérhetőségének módosításáról döntött 2016. áprilisi testületi ülésén. A módosítás értelmében támogatást kaphatnak azon háztartások, melynek egy főre eső jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum háromszorosát. A módosítás 2016. május 01. napján hatályba lépett. Ezzel ösztönözni kívánjuk a műszakilag rendelkezésre álló csatornahálózatra való rákötések számát. A lakosság bekötési hajlandóságának emelése érdekében a szolgáltató, a Borsodvíz Kft. a bekötési (regisztrációs) díjat elengedi településünkön a 2016. május 10. és 2016. szeptember 30-a közötti időszakban

FONTOS! A 2017. évtől megszűnik minden mentességi kategória a talajterhelési díja megfizetése alól, mely az eddig mentességet élvező háztartásokra jelentős terhet róhat. Felhívom a lakosok figyelmét, hogy a műszakilag rendelkezésre álló csatornahálózatra történő rákötést az illetékes járási hivatal kötelezésben előírhatja.

ÓVODAI FŐZŐKONYHA KIALAKÍTÁSA

Pályázati forrásból modern főzőkonyha kerül kialakításra a Sajólad Gyöngyszem Óvodában. Így a 2016/2017. nevelési évben a tervek szerint az óvodai gyermekétkeztetés, valamint a szociális étkeztetés helyben kerül előállításra. A kivitelezési munkák miatt július második felében várhatóan az óvodában szünet kerül elrendelésére, melynek pontos kezdetéről és időtartamáról a helyi hirdetőtáblákon és a honlapon tájékoztatást fogunk adni.

Sajólad Község Önkormányzata

„HA KAGYLÓ VAGYOK, ŐK AZ IGAZGYÖNGYÖK”

ÓVODAPEDAGÓGUSAINK KÖSZÖNTÉSE

Vannak olyan történetek, melyek taposós mindennapjainkban, emelkedett pillanatainkban megtorpanásra, elgondolkodásra sarkallnak minket, Olvasókat.

Gyakran érzem úgy, hogy a megtalált gondolatfüzért fel kell tárnom, meg kell osztanom másokkal, hogy betűit, szavait, mondatait ízlelgetve más is megtalálja a szövegben a saját „jelentéshorizontját”...

H. Wenke „Hogyan teremtette a Jóisten az óvónőt” című írását szeretettel ajánlom és küldöm a Ládi Körkép hasábjain keresztül minden kedves Olvasónak. Reménykedem benne, hogy a címben szereplő „kagylók”, ovis gyöngyszemeink imádott pedagógusai kicsit talán érzékenyülve mélyülnek majd el az olvasott sorok gondolatai között...

Pedagógusnapra visszarévedve köszöntse Őket az alábbi történet csekély viszonzásként valamennyi féltő pillantásért, az óvó, védő gondoskodásért és az önzetlen, határtalan szeretet minden „cseppjéért”...

H. Wenke: Hogyan teremtette a Jóisten az óvónőt

Amikor a Jóisten az óvónőt teremtette, már hatodik napja túlórázott. Ekkor megjelent egy angyal és azt mondta:

-*„Uram, már olyan régóta dolgozik ezen a figurán!”*

-*„Láttad a megrendelésen a speciális kívánságokat? Könnyen kezelhető legyen, de ne legyen műanyagból! Álljon 160 mozgatható részből, az idegei drótkötélből legyenek, az ölében egyszerre 10 gyerek kapjon helyet, és mégis elférjen egy óvodai kocsikén! A háta olyan széles legyen, hogy minden terhet elbírjon és az életét nagyrészt előre hajtott tartásban tudja leélni!*

Szavai mindent begyógyítsanak, legyen az egy dudor a homlokon, vagy lelki fájdalom, és hat pár keze kell legyen!”

Az angyal megcsóválta a fejét és azt mondta:

-*„Hat pár kéz az nem fog menni!”*

-*„A hat pár kéz az nem okoz fejtörést,” - válaszolta az Úr - „de a három szempár, amellyel egy óvónőnek rendelkeznie kell, az annál inkább!”*

-*„Ezek mind az alapmodellhez tartoznak?” - kérdezte az angyal.*

A Jóisten bólintott.

-*„Egy pár, amellyel a csukott ajtón is átlát, miközben azt kérdezi: Mit csináltok ti ott?” - pedig már rég tudja, hogy mi történt.*

Egy másik szempárnak a tarkóján kell lennie, hogy azt is lássa, amit nem szabadna látnia, de tudnia kell róla.

Természetesen két szemnek elől is kell lennie, amellyel szigorúan néz rá a rakoncátlankodó gyermekekre, de közben azt mondják: megértetek, és így is nagyon szeretlek!

-*„Óh Uram!” - mondta az angyal és gyengéden megérinti a karját, - „menjen aludni majd holnap folytatja!”*

-*„Nem tehetem, közel állok hozzá, hogy valami olyat alkossak, ami egy kicsit rám hasonlít! Már majdnem elértem, hogy önmagát gyógyítsa, ha beteg, hogy 30 gyereknek tudjon örömet szerezni egyetlen picurka születésnap tortával, hogy rá tudjon venni egy hatévest az ebéd előtti kézmosásra, hogy meg tudjon győzni egy háromévest arról, hogy a gyurma nem ehető, hogy a lábait elsősorban járásra teremtettem és nem mások meg rugdosására...”*

Az angyal körbejárta az óvónő modellét.

-*„Túl lágy!” - sóhajtott.*

-*„De jó szívós!” - mondta az Úr határozottan.*

-*„Te nem is hiszed, hogy egy óvónő mennyit kibír és mennyit teljesít!”*

-*„És gondolkodni tud?”*

-*„Nem csak gondolkodni, hanem döntéseket hozni, és kompromisszumokat kötni is képes!” - mondta az Úr, - „és felejtetni...”*

Végül az angyal előre hajolt és ujjával megérintette a modell arcát:

-*„Itt egy vízfolt van.” - mondta. - „Megmondtam Önnek, hogy túl sok mindent próbál bele tenni ebbe az egy alakba!”*

-*„Az nem vízfolt, hanem könnycsepp”*

-*„Az meg minek?”*

-*„A könnyei hullanak, ha örül, ha gyászt, fájdalmat, vagy elhagyatottságot érez.”*

-*„Ön egy zseni Uram!” - mondta az angyal.*

A Jóisten távolba révedő tekintettel csak ennyit felelt:

-*„A könnyek? Az rajta a túlfolyó...”*

Szendrei Csilla

ÓVODAI KÖRKÉRDÉS

HIHETELLEN, MILYEN GYORSAN ELREPÜLTEK AZ ÓVODAI ÉVEK

Mervenszki Lászlóné: „Valóban hihetetlen, hogy milyen gyorsan elrepül az idő és már egy új fejezet kezdődik. Jó érzés látni, ahogy egyre lelkesebben készül kislányom az iskolára, szívesen tanul a foglalkoztató-füzetekből. Az óvoda kezdetén éppen olyan kellemes és furcsa érzés kerített hatalmába, mint most, amikor itt állunk az iskolakezdés küszöbén. Kezdetben félve léptük át az óvoda kapuját, de szerencsére hamar feloldódott a sok játék, az új dolgok és a kedves óvó nénik hatására. Én azt tapasztaltam, nagyon nehéz az első napokban a gyereket sírni látni, legszívesebben mi is sírnánk, de ne tegyük! Vidáman köszönjük el tőle, így neki is könnyebb lesz elengedni minket. Réka nagyon hamar beilleszkedett, soha nem kellett noszogtatni, volt hogy még hétvégén is szeretett volna menni. Nagyon sokat segített kis öccsének is a beilleszkedésében. Délutánonként, mikor megyek értük, egymás szavába vágva mesélik el, hogy mi történt velük az óvodába. Sokszor otthon a babák és plüssfigurák segítségével játszák el, amit tanultak vagy tevékenykedtek aznap.

Nagyon szeret a kislányom rajzolni, nagy örömmel hozza haza az alkotásait. Ezeket én egy dobozban őrizve megőrözm neki, hogy majd később, évek múltán odaadhassam és a szép emlékeket idézve, megcsodálhassa, hogy mennyit fejlődött az évek során. A legemlékezetesebb ez az utolsó év a számunkra, mostanra már annyira megerősödött az immunrendszere, hogy rendszeresen tudott járni óvodába.

Nagyon nagy örömmel vártunk minden ünnepet, hogy vajon milyen műsorral kedveskednek majd. A kézműves foglalkozásokat külön kiemelném. Ez egy nagyon szuper ötlet volt. Sokszor én jobban vártam e foglalkozásokat, mint Réka, mert arra a kis időre talán én is gyerekek érezhettem magam. Jó ötletnek tartom a Facebook-on a Sajóládi Gyöngyszem Óvoda csoport létrehozását. Így bepillantást nyerhetünk gyermekeink mindennapjaiba pl. hogyan köszöntik fel a többiek a születésnapján és hogy érzi magát gyermekem a különböző rendezvényeken: mikulásünnepség, bábszínház, farsangi mulatság, stb.

A kis és középső csoportba járáskor azonban, sajnos sokat betegeskedett, ezt az időszakot említeném a legnehezebbnek, hiszen rosszul viselte, hogy nem találkozhatott a kis barátaival. Izgatottan, bár egy kicsit félve várjuk az iskolát, hiszen ez egy új korszak lesz az életében, de úgy gondolom az óvó nénik csodálatos munkát végeztek, jól felkészítették őket és így majd könnyen belerázódunk az iskolai életbe.

Ezúton szeretném megragadni az alkalmat, hogy a magam és a kislányom nevében is megköszönjem az óvoda minden dolgozójának az önzetlen és kitartó munkát!”

Szabóné Csótó Judit: „Június 3-án lezárult egy korszak az életünkben, Eszter elballagott az óvodából. Sok szép pillanatot megéltünk az elmúlt négy évben. Az évek során rengeteg mondókát, verset, éneket tanult, amit itthon előszeretettel előadott nekünk. Egy-egy óvodai nap után beszámolót tartott arról, hogy mi volt az ebéd, kivel játszott és mit tanult aznap.

Sajnos a reggelek elég nehezen indultak, egészen három évig. Nagyon sokat kellett győzködni arról, hogy jó lesz ott neki. A nap végére mindig el is felejtette, hogy reggel még fájó szívvel váltunk el.

A Facebook-on létrehozott csoportnak köszönhetően bepillantathatunk az óvodai életbe, jó volt látni egy-egy vidám nap képeit. A karácsonyi, anyák napi ünnepségek mindig könnyeket csaltak a szemembe, a családi délutánok pedig közelebb hozták a szülőkhöz az óvodai életet. Izgatottan és kíváncsian várta Eszter a ballagást, de a szíve mélyén szomorúságot is érez, mivel többé már nem lesz kis óvodás. Szeptembertől újra kezdődik az ovis életünk Emmával, de addig is élvezzük a nyári szünetet.”

Rétiné Bodnár Anett: „Az óvodai évekre pozitívan gondolunk vissza. Az első 2-3 hét volt kicsit síróssabb, de utána már nem volt semmi gond. Nagyon szívesen járt óvodába, szeretett játszani a többi gyerkőccel. Az óvodai napokról nem igazán mesélt itthon. A kirándulásokat és az ünnepségeket nagyon várta, szerette a készülődést, itthon nem árulta el a verseket, hogy az meglepetés legyen.

A Facebook-os kezdeményezést nagyon jó ötletnek tartom. Jó belepillantani az óvodai napokba, pl. névnap és születésnap fotók nézegetésével. Saját tapasztalat alapján mondhatom a leendő óvodás szülőknek, hogy a gyermeke rendszeresen járjon óvodába, hiszen”gyermeknek gyermek a barátja”!

Az iskolával kapcsolatban éppen ma mondtam a kisfiamnak, hogy már holnap az utolsó nap az óvodába, erre azt válaszolta: „Nem baj, majd lesz iskola!”

Poczokné Horváth Nikolett: „Az óvoda nekünk nagyon nehezen indult. Kislányom nehezen illeszkedett be az ottani életbe. Nagyon sokat segítettek az óvó nénik türelmes és kedves szavai. Ők segítettek megbarátkozni a csoporttársakkal és az óvodával. Virginia nagyon várta már a ballagását, örömmel mondogatta a verseket és az énekeket. Remélem az iskolai követelményeknek meg fogunk felelni. Az utóbbi időben sokat fejlődött a kislányom, sokkal szorgalmasabb lett. A mi kedves óvodánknak sok jó élményt köszönhetünk!”

Illésné Galuska Mariann: „A legkisebbként érkezett az óvodába, ennek ellenére hamar megszokta a közösséget. Annyira szeretett óvodába járni, legszívesebben hétoégén is ment volna. Számomra a legfelejthetlenebb emlék a szüreti felvonulás volt, de nagyon jól éreztük magunkat szinte mindegyik közös programon. Zoé legtöbb élménye a nagycsoportos időkből származik, bár gyakran csak szülői faggatózás után mesélte el az óvodában történeteket. Nagyon szerette a kinti tevékenységeket, az udvari játékokat. Szülőként úgy érzem az óvodában megkapta a kellő alapokat az iskola kezdéshez, melyre nagy örömmel és lelkesedéssel készülünk!”

Bugyinkóné Ronyecz Ágnes

GYERMEKKUCKÓ

RÁHANGOLÓDÁS AZ ÓVODAI ÉLETRE

(Praktikus tanácsok leendő óvodások szüleinek)

Sok töprengés nyomja az anyai szívet, míg féltett gyermeke bekerül élete első közösségébe, az óvodába. Számtalan kérdés vetődik fel, vajon jól nevelem-e, helyesen táplálom, mindenre odafigyelek, amire egy kisgyermeket nevelő szülőnek oda kell? Könyveket böngésszek vagy interneten keresgélek, netán hasonló cipőben járó édesanyával osszam meg aggodalmaim? Mi lenne a legcélravezetőbb nevelési módszer? Hogyan beszélgessek gyermekemmel az óvodáról, mit mondjak neki, hogy megkönnyítsem e mindkettőnk számára nehez időszakot?

Óvónői szemmel a válasz egyáltalán nem könnyű. Amíg a főiskolán többféle útmutatót, számtalan módszert ajánlanak a könyvek, addig teljesen mást mutat a valóság. A tapasztalat hiánya akkor jelentkezik leginkább ha az óvónő már saját maga is gyermekes anyuka és csődöt mond a híres pedagógiai előtanulmánya. Tovább megyek, hosszú évek gyakorlata, számos óvodás gyermek különbözősége, a szakkönyvek többféle megfogalmazásai, az internet információgazdagsága kevés ahhoz, hogy jól érthető, tömör, helyes útmutatót fogalmazzak meg a leendő óvodás szülő számára. A praktikus tanácsok addig működnek jól, míg bele nem bukunk. Valahol olvastam, hogy lehet gyermeket könyvből nevelni, csak minden gyermekhez más könyv kell! Hát ez az! Mindig meg kell újulnunk a szabályokkal teli, kötött és kötetlen óvodai élet mindennapjaiban. Mi is megélünk hihetetlen, előre nem látható helyzeteket, váratlan csodákat.

Amit nyugodt szívvel merek ajánlani minden kisgyermekes anyukának, az már szinte közhelynek tűnik, de higgyék el a legfontosabb az odaadó, önzetlen szeretet! A szülő reakciója erre mindjárt az, hiszen a világ legtermészetesebb dolga, hogy a gyermekemet szeretem. Mit értek hát ezen?- kérdezheti joggal az anyuka. Nekem mégis

ez a legfontosabb, a legcélravezetőbb tanácsom minden szülő számára. Beletartozik a figyelemmel követés, a törődés, a kötődés, a gondoskodás, az ápolás, az igényességre nevelés, a tanítás és még sorolhatnám napestig, még bele sem fáradnék. Céлом azonban az vele, hogy minden kisgyermekes anyuka megértse, ha jól szereti gyermekét, akkor a beleültetett mag megérleli a jó gyümölcsöt! Mindegy honnan csípünk el egy-egy jó ötletet, vagy éppen meghallgatjuk az élettapasztalt idős nagy jó tanácsait vagy egy használható jó tanácsért könyveket, internetet böngésszek- a kulcsszó mindig ugyanaz. A gyermek belső világa nagyon fontos. A szerető anyai szív mindig a jót választja gyermeke számára, mindig tudni fogja megvalósítható-e az ő gyermekénél és ha igen, akkor alkalmazni is fogja azt.

Óvodakezdés előtt célszerű gyakori sétát tenni az óvoda felé, megfigyeltetni a vidáman játszó apróságokat, részt venni az ún. óvodanyitogató nyílt napokon, elmenni a nyitott rendezvényekre, részt vállalni a közösség életében, érdeklődni az óvó néniktől a szükséges kellékek listájáról. Fontos tudatosítani magunkban, hogy a gyermek egészséges fejlődése érdekében zajlik az óvodai nevelő és oktató munka játékos keretek között. Érdemes betartani az óvó néni tanácsait, aki példamutató viselkedésével mintát kell, hogy nyújtson a gyermeknevelésben. Elengedhetetlen az apró részletekre odafigyelés, pl. szobatisztaság, ápoltság, időjárásnak megfelelő öltözködés, helyes étkezési szokások kialakítása és a közösségi szabályok elfogadása. Nagyon hasznos a gyermek számára az odafigyelő, szerető hozzábeszélés, a gyakori mesék mondása, a velük történő tevékeny foglalkozás, az együtt játszás!

Az óvodával való együttműködés része a hatékony gyermeknevelésnek és a közös felelősségvállalásnak van csak eredménye! „Minden gyermek megismételhetetlen csoda és a hozzá vezető útnak is csodának kell lenni!”

Bugyinkóné Ronyecz Ágnes

GONDOLATOK KRISZTUS HEGYI BESZÉDÉRŐL

NE AGGÓDJATOK... (Mt. 6,25)

Amikor Jézus Krisztus a hegyi beszédben tanít az emberszerető Isten gondviselő jóságáról (Mt 6,25-34), akkor első üzenete, felhívása ez: „ne aggódjatok”! A bizánci rítusú liturgiában a visszatérő könyörgésre válaszolt „*Uram irgalmazz!*” fohász megjelöli, hogy Isten emberszerető irgalma ad, jelent menedéket az ember számára saját aggodásainak rabságából: „*Hogy mentsen meg minket minden aggodástól ... könyörögjünk az Úrhoz!*”

Mi is az aggodás? Mit értünk rajta? Az emberi élet úgy a múltban, mint a jelenben tele van aggodalmakkal. Aggodunk az egzisztenciánkért, megélhetésünkért, gyermekeinkért, egészségünkért, szeretteinkért, egyházunkért, hazánkért, közelebb és távolabb jövőnkért és sorolhatnánk tovább. Egyszerűen úgy látszik, az aggodás végigkíséri életünket. Jézus pedig szól: „*ne aggodjatok!*”! Tehát az aggodás nem méltó az istenképű, az egészséges emberhez. Az aggodalmak megemészti az embert, felőrlik az egészséget, ami alatt nemcsak testünk, hanem lelkünk egészségét is értem.

A hegyi beszédben az Üdvözítő például állítja elének az ég madarait és a rét virágait. Azok megfelelnek a Teremtőtől számukra kijelölt létfeladatnak, vagyis teszik a teremtésben kapott feladatukat. Nekünk, embereknek is adott a Teremtő feladatot, mégpedig sokkal nagyobb, mint bármely más teremtménynek. A növény- és állatvilág a maga létével, azzal, hogy teszi a maga dolgát, megdicsőíti a Teremtőjét. Az ember is kapott nemes feladatot a Teremtőtől. A Szentírás tanítja, a keresztény ember pedig hitében megéli, hogy Isten a maga képére teremtette az embert, tehát a feladat képviselni Istent a teremtett

világban úgy, hogy azt felelősséggel, gondoskodással hajtja uralma alá, értelmesen, az emberi közösség javát (közjó) szem előtt tartva gazdálkodik a Teremtőtől ajándékba kapott teremtett világ javaival. Az ember akkor egészséges, ha ajándékba kapott életét az ajándékozó Isten akaratával harmóniában törekszik alakítani. Ebben a harmóniában pedig nincs helye az aggodalmaknak! Nincs helye hitetlenségünk, kételkedésünk, kishitűségünk, szűkkeblűségünk tébolyító, megbetegítő aggodásainak. Depresszió, magas vérnyomás, szenvedélybetegségek és más betegségek mögött már az orvostudomány is kezdi felfedezni az aggodás egészségrombolását. Az aggodás beteg félelem, amely túlzásokba esik, és ezért pusztítja az ember egészségét. Végső soron a túlzott aggodalom bűn a gondviselés ellen.

Az aggodásoktól való menekülésünk és megmentésünk útja a gondviselő Isten irgalmas szeretetében vetett hitünk, amely szüntelenül keresi Isten országát és annak igazságát. Isten országa Isten uralma. Aki keresi, az ajándékba kapja a hitben, az Isten határtalan országának polgáraként részesévé válik az isteni életnek, az örök életnek. Az Isten országa kereséséhez az értelem összeszedettségére van szükség. Az út pedig az imádság. Mind a keleti, mind a nyugati egyház szentjei örökségül hagyták az utókorra, hogy az imádsághoz összeszedettség szükségeseltetik. Az evangéliumban a „*ne aggodjatok!*” felszólításban szereplő görög szó további jelentései: megosztani, részekre tépni. Korunk embere többnyire szétesett, megosztott, zilált, oly sokszor menekül az összeszedettség lehetőségétől is, a csendből, egy kis elvonultságtól. Inkább belemenekül a zsongásba, a tevékeny-

kedés véget nem érő árába vagy éppen a lélek kiüresedését segítő virtuális világ elszigeteltségébe, a fogyasztói társadalom manipulált élvezeteibe, a szüntelen zajba, végső soron az önzésbe. A látélet a részekre szakadt, az örök értékeket elfeledő, fuldokló ember. Levegőre van szükség! Lélegezni kellene, felszabadultan, egészségesen, emberhez méltóan és nem mesterségesen a kábítószerrel, az alkohol és más szenvedélyek rabosító hazug látszat lélegzésével. Az egyházatyák az imádságot az emberi lélek lélegzésének is nevezik. A „*ne aggodjatok!*” jézusi felszólítása azt is jelenti, hogy „*ne légy megosztott!*”, „*ne légy részekre tépett!*”, hanem legyél összeszedett, egységes, harmóniában élő ember, aki hitében megtapasztalja, és ezért már tudja, hogy az imádságra (úgy a közösségre, mint az egyénre) feltétlenül szüksége van ahhoz, hogy éljen.

Megfontolandó Jézus üzenete: „*keressétek először Isten országát s annak igazságát, és ezeket (értsd: mindazt, amire az életünkben szükségünk van) is mind megkapjátok!*” (Mt 6,33).

Thodory Ferenc, parókus

A hegyi beszéd helye a Genezáreti tó partján (Fotó: Vitéz G. M., Izrael)

BOR-TÚRA

SZŐLŐRŐL, BORRÓL KÖTETLENÜL II.

A szőlő az emberiség történelmében jelentős élelmiszer növény volt. A szőlő, mint gyümölcs a benne lévő cukor miatt a szív működésére jó hatással van. Sokszor volt a magyar emberek vacsorája egy karéj puha, foszlós kenyérrel. A szőlőből készült bor pedig a benne lévő vitaminokkal, ásványi anyagokkal, nyomelemekkel az emberi szervezetnek és a szellemnek nagyon jót tesz. Tudós professzorok kimutatták, a bor több mint 400 összetevőből áll. Így tehát igaz a mondás: a bor kismértékben gyógyszer, nagymértékben orvosság, de méreg ha nincsen!

A szőlőt a római korban a fákra engedték felfutni és onnan napszámos rabszolgákkal szüreteltették. Azért nem saját rabszolgákkal, mert ha a szüretelés közben leesett (márpedig leesett) és meghalt, akkor nem a saját rabszolgáját veszítette el a római nagyr.

A szőlő, mint növény különleges: tavasztól őszig 10-15 m-re is képes elkúszni. A talajban pedig 6-8 m-re is lehetnek a gyökerei, hogy a szükséges vizet és tápanyagot összegyűjtse. A kobaktököt pedig azért nevezték el lopótöknek, mert a régi időkben valamelyik borosgazda borát egy iszákos pince-mester azzal lopta. A világ szőlőterületének 70%-a Európában van. A világ szőlőterülete olyan mint egy széles öv a földgömbön. A Egyenlítőtől északra és délre 1000-1000 km-re húzódik. Tehát csak a meleg vidéket szereti.

A borkultúrához hozzátartozik az a tárgy is, amelyből isszuk: a pohár. 10 fajta poharat használ a kulturált borfogyasztó. (Szívesen kitárgyalnám egyenként, de a részletek hosszúságára nehezen viselné az újságunk és a főszerkesztőnk!) Lényeg az, hogy a kehelypoharak változatos sokasága szolgálja a mértékletes borfogyasztás gyönyörét. Ide tartozik még az ízletes világának megismerése is. Ismertetem, hogy milyen ízeket hol érezhetünk a szánkban. Ha szemben állunk egy kinyújtott nyelvvel, akkor a torunk közelében lévő sávban érezzük a keserű ízt. Az egész baloldali részen érezzük a savanyút.

Egy kicsit beljebb, a nyelv hegye felé érezzük a sósat. A nyelvünk hegyével érezzük az édeset. A nyelv jobb oldalán ugyanúgy, mint a bal oldalon érezzük a sósat és a savanyút.

Kis hazánkban 22 történelmi borvidék található. Megpróbálom a saját értékrendszerem szerint sorrendben leírni őket. (Nem biztos, hogy egyezne a hivatalos sorrenddel, már amennyiben létezik ilyen): 1. Tokaj-Hegyaljai bv., 2. Egeri bv., 3. Villányi bv., 4. Badacsonyi bv., 5. Balatonfüred-Csopaki bv., 6. Szekszárdi bv., 7. Mátraaljai bv., 8. Móri bv., 9. Balaton-felvidéki bv., 10. Somlói bv., 11. Dél-Balatoni bv., 12. Soproni bv., 13. Pannonhalma-Sokoróaljai bv., 14. Zalai bv., 15. Tolnai bv., 16. Etyeki bv., 17. Bükkaljai bv., 18. Ászár-Neszmélyi bv., 19. Mecsek-aljai bv., 20. Hajósi bv., 21. Csongrádi bv., 22. Kiskunsági bv. (Egy érdekes tudnivaló: a Kiskunsági borvidék hazánk legnagyobb szőlőtermő területével rendelkezik.)

Az első védett magyar borunkról – írásom szellemében – leírok néhány érdekességet, adatot. Az első magyar védett bor: a Tokaji aszú volt. Tokaji aszút először 1631 húsvétjára Szepsi Laczkó Máté készített és Lorántffy Zsuzsannának ajánlotta Sátoraljaújhelyen (avagy Sárospatakon) Tokaj-Hegyalján 5300 hektárnyi termőterületen három fajta szőlőt természetnek legfőképpen. A statisztika így szól: furmint 65 %, hárslevelű 32 %, sárga muskotály 3 %. Természetnek még nem jelentős fajtákat is, de a francia szőlőbirtokosok már vörös bortermő szőlőt is. A Tokaj-Hegyaljai borvidék 3-4 km szélesen és 87 km hosszan fekszik és ez hazánk legkeletibb borvidéke.

Mit jelent ez a két szó: aszú és szamorodni? Megér egy kismisé, a megismerése, mert ezt minden magyar borszeretőnek, de bornemisszának is illik tudnia. Ezt a szép tudományt a következő számban olvashatják.

Gál Mihály
Bogács, 2016. május 23.

KÖNYVAJÁNLÓ A VAKÁCIÓRA!

Sajószőlő témájú könyvek:

- Balpataki Béla: Fejezetek Sajószőlő történetéből 1387-2004
- Lissák György: Az aranykígyó
- Gál Mihály: Emlékkul hagyom
- Farkas Ferenc és Vitéz Gábor Miklós: Barátokkal Sajószőlőn. Falutörténet 1387-2015
- Hajdu Imre: Regényes Dél-Borsod
- Joó Tibor: A sajószőlői pálos kolostor

TÖRTÉNELMÜNK KINCSEI

A RÖKK-KÚRIA ÉS GAZDÁJA

Sajóladai helytörténeti dokumentumokat olvasva gyakran találkozhattunk már egy ismerősen csengett névvel, Rökk Pál nevének említésével. Legutóbbi lapszámunkban Gál Mihály írja le emlékeit a neves férfiú lakóházával, a későbbi kultúrházzal kapcsolatosan. Farkas Ferenc nyugd. isk. igazgató helytörténet-kutató Sajóladról szóló írásaiban is találkoztunk vele, hiszen Rökk Pál 36 éven keresztül, 1896-ban bekövetkezett haláláig aktív közéleti személyiségként élt Sajóladon szeretett nejével együtt. Példamutató életútjának részleteit többször ismertettem helyi lapunkban. Földbirtokos gazdaként emberbaráti cselekedeteivel, adományaival, alapítványaival nagy tiszteletet, tekintélyt váltott ki az itt élő emberek körében, de országos szinten is elismert hazafiként tartották számon. Vendégszerető házáat sokan felkeresték,

nem csak a megye vezetői, de az ország különböző részéről és a határon túlról érkező politikai, papi vagy katonai pályán lévő barátai, ismerősei is.

Ügyvéd barátja leírása szerint Rökk Pál sajóladai modern stílusban készült szép házának kapuja kora reggeltől késő estig tárva-nyitva állt a vendégfogadásra. Azt írja, hogy Pál háztartásában meglátszik a jó mód, de sem ő, sem neje azért nem szórja ám a pénzt, és egyiknek sincs veszedelmes passziója, legboldogabbak, ha otthon lehetnek jó barátok társaságában. Csupán a lóistállóban és kocsiszínben látunk luxust, de még az is mérsékelt. Sajnos 1894. január elején baleset történt a házban, amely akár végzetes is lehetett volna. Erről a 85 éves Rökk Pál így ír kedves barátjának, Sándor Józsefnek:

Sajó-Lád, 1894. jan. 19-én.

Szeretve tisztelt kedves barátom !

A hírlapok után nem egészen helyesen közzé tett balesetem folytán, hozzám érkezett baráti részvét-nyilatkozatodért, fogadd legbensőbb köszönetem. Hidd el, kedves barátom, hogy az érkező sok condolens levelek közt, a te megemlékezésed vettem legszívesebben.

A balesetem röviden helyreigazítom. Az influenza kegyes látogatásával karácson 2-od ünnepén méltóztatott megtsíztelni, és hosszabb itt időzése által tökéletesen tönkre tett. Folyó hó 5-én álmatlan éjszakám lévén, éjfél után 1 órakor szivarra gyújtottam, így akarván bevárni az álom beköszöntését. Én behunytt szemmel szoktam gondolkodni, és így nem vettem észre, hogy szivarom által a nyakig felhuzott selyempaplan tüzet fogott és csak midőn kezemet perzselte nyitottam ki szemeim, látva szivarozásom eredményét. A tüzes paplant sikerült nekem eloltani és midőn egy kancsó vízzel nyakom öntöttem, mint jól végzett dolog után, oda terítettem a támlás-székre, melyen ruháim szoktak lenni.

Fél óráig vártam és szemmel tartottam nyakom öntött paplanomat, várva vajjon nem rejtett-e egy szikrát vattás belsejében, hogy végtére tüzet okádjon ; semmit sem vettem észre.

Most kezdődik a komédia, kedves barátom, mely végzetes tragédiát is szülhetett volna. Nem látva semmi veszedelmet, eloltottam gertyámat és elhelyezve magam ágyamba, lehunyttam szemeim ; e pillanatban valami fény megütötte szemeim és felpillantva, paplant, támlás-széket ruháimmal együtt égni látom. No, kedves barátom, ez már több volt kétszer-kettőnél ; kiugorva ágyamból, gyenge erővel, harisnyában rohantam a hideg előszobán keresztül, a fürdő szobában készletben lévő vizes kannáért és jókor érkeve, a lobogó lángokat leöntöttem és kiáltottam kedves nőmnek, hogy jöjjön segítségemre. Elgondolható nőmnek rémülését, midőn a látvány elébe tárult és látta azt az óriási füstöt és gőzt, mely majd megfojtott.

A hideg éjszakán ajtók-ablakok nyitattak gyorsan és a többi, a mi sok volna elbeszélni való, nőm, szobaleányával együtt elvégezte, én pedig lefeküdtem.

Egészségi állapotom néhány nap óta javul, étvágyom növekszik és aludni is tudok, de bizon kacs-lábon iczeg-biczeg az erőm ; de majd meg jön ez is.

Tordán tartandó közgyűlésünkön ott leszek, kedves barátom, hogy kezdet szoríthassak veletek.

Hogy az utolsó alapítványom*) jó gyümölcsöt termett, ennek csak szívemből örülök.

És most, kedves barátom, végzem soraim, azon kéréssel, hogy tartsd meg barátságod számomra és jövőre ne mint »tisztelő szolgám«, hanem »igaz barátod« kifejezéssel zárd leveled ; én pedig ölelve maradtam igaz barátod

Rökk Pál, s. k.

Kultúrház udvarán 1948.

Szerencsére nem történt tragédia. Rökk Pál szép lakóháza több mint 100 évvel élte túl nevezetes gazdáját, átvészelve a háborúkat, az államosítást, ezidő alatt különböző módon szolgálva településünk lakosságát. Élete során a közművelődés fejlődéséért sokat áldozó, fáradozó férfi háza is közművelődési intézménnyé vált a múlt század második felére. A mellékelt fotó 1948-ban készülhetett a Rökk-kúriából kialakított kultúrház udvarán. A Dózsa György út 69-71. szám alatt jelenleg szépen virágosított kis park szökőkúttal ékesíti ezt a területet, melynek - volt tulajdonosához méltó módon - „Rökk Pál emlékpark” elnevezést javasolnék. A közjót mindig segíteni igyekvő, kiváló férfiú életében jótéteményeiért nem várt halát. Ezt vallotta: „Emlékezzenek meg rólam, ha méltó leszek, halálom után!”

Dudás Gáspárné

NÉPI HIEDELMEK, MELYEK NÉVNAPOKHOZ KAPCSOLÓD- NAK

Az év egyes napjaihoz fűződő időjósítások többnyire névnapokhoz vagy naptári ünnepekhez kötődnek, ezek közül a legismertebbeket rigmusokkal is megörökítették.

Ha vízkeresztkor (január 6.) a kerékvágásban megindul a víz, akkor nem lesz hosszú a tél, ha pedig Vince napon (január 22.) derült, napos az idő, akkor jó lesz a termés, az erről szóló mondóka így hangzik: Hogyha szépen fénylik Vince, Megtelik borral a pince, Gabonával pajta, csűr, Mihály így jó, édes bort szűr.

A január 25-i Pál napját pálfordulásának tartják, ugyanis az évnek ez az egyik leghidegebb napja ezután már enyhülés várható.

Gyertyaszentelőn (február 2.) ha süt a nap, akkor még kemény tél jön. Erről a napról több népi hiedelem is ismert, az egyik legelterjedtebb megfigyelés főszereplője a téli álmodó medve, aki Gyertyaszentelő Boldogasszony napján felkel és kitekint barlangjából, hogy megnézzze, milyen az idő. Ha szép, derült és enyhe időt észlel, akkor visszamegy és folytatja az alvást, mert tudja, hogy még nincs vége a télnek, havas fürge-gegek, csikorgó hidegek lesznek. Ha viszont hideg téli időt talál odakinn, kint marad, mert érzi, hogy rövidesen megenyhül az idő. Észak-Amerikában a medve helyett a mormotáról szól a regula, a megfigyelések szerint napos idő esetén még hat hétig kemény tél várható. Hasonlóan vélekednek a skótok is: ha a gyertyaszentelő napján kellemes, napos az idő, abban az évben kétszer várható tél. Egy másik mondás szerint ameddig besüt a nap gyertyaszentelőkor

a pitvarajtón, addig fog a hó még beesni. S még egy: Ha gyertyaszentelő előtt énekel a pacsirta, utána sokáig fog hallgatni.

Dorottya és Julianna napjáról (február 6. és 16.) az időjós mondóka így szól: Ha Dorottya szorítja, Julianna tágitja. Ami az jelenti, ha február 6-án fagyott, akkor rá tíz napra olvadni fog. A Jégtörő Mátyás (február 24.) arról nevezetes, ha fagyot talál, elviszi, de ha nem talál jeget, majd csinál eleget.

Ha Gergely (március 12.) megrázza szakállát, akkor még áprilisban is havazni fog, Sándor, József és Benedek (március 18., 19. és 21.) viszont - mint tudjuk - zsákban hozzák a meleget. A Benedek-napi mennydörgés szárazságot, a Szent György nap (április 24.) előtti pedig havat hoz.

A fagyosszentek: Pongrác, Szervác, Bonifác és Orbán (május 12., 13., 14., 25.) komoly lehűléseket szoktak hozni, ha a fagyosszentek napjai hidegek, hosszú ősz lesz; a nyári Pál napok (június 26. vagy 29.) után pedig megváltozik az idő, ahogy mondják: pálfordulás, idő fordulása.

Ha Medárd napján (június 8.) esik, akkor negyven napig fog zuhogni, Mária napjától (szeptember 8.) ugyancsak csapadékos időszakra lehet számítani, Simon napja után (október 28.) viszont már hidegre fordul az idő, erre egy versike figyelmeztet: Megérkezett Simon-Júdás, Jaj neked, te pöregatyás!

Ha Márton (november 11.) fehér lovon érkezik, akkor lehull az első hó, ha Erzsébet (november 19.) megrázza dunyháját akkor havazás várható, ha pedig Katalin (november 25.) kopog, Karácsony locsog, vagy fordítva.

András napja (november 30.) elsősorban varázsló nap, a kíváncsi lányok ezen a napon kívánnák megtudakolni, ki lesz jövődöbelijük, mikor fognak

férjhez menni. A csízió szerint azonban eleink az időjárás ki-fürkészésére, elsősorban a tél milyenségére is használtak egy érdekes praktikát. Levágtak a nyers bükkfáról egy nagy forgácsot, ha száraz volt, meleg télre, ha nedves volt a forgács, akkor hideg télre számíthattak.

Országosan ismert a Luca napi (december 13.) időjósítás. Luca napjától karácsonyig minden nap feljegyezték az időjárást, ebből következtek az elkövetkező év tizenkét hónapjának időjárására. Ugyancsak kedvelt a Luca-napi hagyományok kalendárium készítése. Egy nagy fej vöröshagymát négyfelé vágtak és ízekre szedték. Kiválasztottak tizenkét szép gerezedet és mindegyikre kis sót szórtak. Megjelölték, melyik hónapot jelképezi, s tálcán vagy tepsin az óév utolsó napján a kemen-ce tetejére tették. Másnap meg-nézték, melyiken olvadt el a só. Abban a hónapban sok lesz a csapadék, és amelyik száraz maradt, abban nem lesz eső.

Karácsonykor (december 25. és 26.) Eugénia és István napján azt mondják, hogyha fekete a karácsony, akkor fehér a húsvét.

Az előjelekből azonban nemcsak az időjárás változásaira, hanem az időjárással szoros kapcsolatban álló termés-hozamra is következtethetünk, mivel a jó termés a kedvező időjárás függvénye. Ha például Benedek napján szép az idő, akkor jó lesz a gyümölcstermés, ha húsvétkor esik, akkor sok búza terem. Az ellenkezőjére is vannak jelek, például, ha nagypénteken esik az eső, akkor férges lesz a gyümölcs, a pünkösdi eső a rossz búzatermést jelez, a Barabás-napi esőtől pedig kifagy a szőlő.

Bernáth Zoltánné

A BARLANGOK VILÁGNAPJA

A „Barlangok Világnapját” minden év június 25-én ünneplik. Barlangnak nevezzük a Föld szilárd kérgében természetes úton keletkezett, 2 méternél nagyobb, ember által járható üregeket. A barlangok az élettelen természeti-táji értékek kategóriájába tartozó természeti objektumok.

A földtörténet gazdag eseménysorának, úgymint a hegységképződési, a felszínfejlődési folyamatoknak, az éghajlatváltozásoknak, az élővilág evolúciójának epizódjait őrzik a szaktudományok, valamint az oktatás és a tudományos ismeretterjesztés számára. Tudományos adatbankok, melyek az ősföldrajz, paleoökológia, -antropológia, ősrégészet, őslénytan, paleoklimatológia, -botanika, ásványtan stb. adatait tárolják szilárd kitöltésükben (járrattalp kitöltése, cseppkövek stb) ill. morfológiai elemeikben. Olyan összetett információforrások, melyek a földtani, morfológiai, az állati és emberi evolúció, az ősrégészeti jelentőségük mellett az emberiség kultúrájában is igen mély nyomot hagytak.

A barlangokat képződésük szerint különböztetjük meg; vannak a befoglaló kőzettel egyidejűleg keletkezett és a már kialakult kőzetben utólag létrejött barlangok. Egy-egy barlang kialakulása általában nem tudható be csak egyetlen tényezőnek, hanem azok egymással összefüggésben alakítják ki, vagy formálják át őket (például egy tektonikus repedésekkel teli hegy belsejében nagyobb intenzitással indulhat be a karsztosodás, ám később egy újabb földrengés hatására egyes járatok beomolhatnak, viszont az újonnan keletkezett repedéseken keresztül feltörhet hévíz, ami viszont tovább segíti a már meglévő járatok oldódását).

Tudománya a szpeleológia, más néven barlangtan;

feltárói, tanulmányozói, bejárói a barlangkutatók vagy barlangászok; többnyire amatőr tevékenységük a barlangkutatás vagy barlangászat. Magyarországon a természetvédelmi törvény erejénél fogva minden barlang védett természetvédelmi terület (azaz az újonnan felfedezett barlangok is automatikusan védetté válnak).

A barlangok a bennük élő bennszülött barlanglakó rovar és egyéb állatfajok, és a barlangkedvelő állatfajok (denevérek) különleges élőhelyei, és mint ilyen, különösen érzékeny, bonyolult és összetett rendszerek, környezeti indikátorok. A barlangi élettelen elemek kis változása is előidézheti a barlangi ökoszisztéma felbomlását.

A Földön a leghosszabb barlang az 590 629 km hosszú Mammuth-barlangrendszer, mely Amerikában Kentuckyban található, hazánk leghosszabb barlangja az Aggteleken található, kis részben Szlovákiába átnyúló Baradla-Domica barlangrendszer, amely valamivel több, mint 25 km hosszú. A legmélyebb barlang Grúziában van, mely 2191 méter mély, Magyarországon pedig az István-lápai-barlang viseli ezt a címet 254 méter mélységével. A világ legnagyobb barlangterme a malajziai Gunung Mulu Nemzeti Parkban található Gua Nasib Bagus barlangban található, 700 méter hosszú, 400 méter széles és 80 méter magas.

Magyarországon a karsztosodásra alkalmas karbonátos kőzetek az ország felszínének csupán 1,5 %-át alkotják. A karsztos területek kis kiterjedése ellenére hazánkban jelenleg több mint 3700 barlangot tartunk nyilván, közülük azonban csak 109 éri el a 200 m-t, és csupán 30 az 1 km-es hosszúságot. Barlangjaink között a „klasszikus” karsztbarlangok a karszterületekre érkező patakok

vizét mélybe vezető víznyelőbarlangok; a karsztvízszint közelében kialakuló, közel horizontális patakos barlangok; a karsztvizet ismét felszínre juttató forrásbarlangok és a gyakorlatilag csak függőleges kiterjedésű aknabarlangok, azaz zsombolyok.

Hazánk egyik legjellegzetesebb karszterülete az Aggteleki-karszt, melynek fő tömegét mészkő alkotja. E területen jelenleg 250 barlangot tartunk nyilván, köztük az ország leghosszabb, legismertebb és legrégebben kutatott barlangját, a közel 25 km hosszúságú Baradla-Domica barlangrendszert, amelynek 19,5 km-es szakasza esik Magyarország területére. Ez az impozáns méretű, változatos formájú és színezetű cseppkövekkel gazdagon díszített barlang hazánk leginkább látogatott barlangja, mely jelentős régészeti lelőhely is: cseréptöredékek és csontmaradványok ezrei, egykori cölöpépítmények és tűzhelyek maradványai, valamint különböző használati eszközök tucatjai tanúskodnak arról, hogy a bejárat szakaszok már a neolitikum emberének is tanyahelyül szolgáltak. 1987-ben tárták fel a Baradla-barlang fölött hazánk harmadik leghosszabb barlangját a Béke-barlangot, melynek gyógyhatású levegőjét asztmás betegek kezelésére használják. Magyarországon barlangokban leggazdagabb karszterülete a zömében szintén triász üledékes kőzetekből felépülő Bükk, ahol jelenleg több mint 1000 barlangot tartunk nyilván. A Bükk barlangjainak kutatása a nagy fosszilis forrásszájak régészeti ásatásával kezdődött meg a XX. század elején. Az egyetlen hatalmas bejárat csarnokból álló barlangok majd mindegyike szolgáltatott több-kevesebb paleolitikus leletanyagot: az Istállóskői-barlang és a Peskő-barlang, az auronaci kultúra emlékeivel.

A Balla-barlang és a Pongor-lyuk, a Lillafüred melletti Szeleta-barlang, amely tipikus kőszkőzeivel a „szeleta” kultúra névadójává vált; valamint a Déli-Bükkben, Cserépfalu határában nyíló Suba-lyuk, ahol a Mousterien kultúra leletei mellett ősemberi koponyamaradványok is előkerültek.

Az Északi-középhegység többi tagja túlnyomó részt miocén vulkanitokból és törmelékes üledékekből áll. A legnagyobb, nem karsztosodó kőzetben kialakult barlangunk a Mátrában az ágassvári Csörgő-lyuk 428 m hosszúságú, omladékos hasadékrendszere. A Cserhát változatos domborzatú rögcsoportjának nyugati elvégződésénél, a Naszályon ismét felszínre bukkanó sasbérc triász mészkőmege közel 100 ürege mellett rejtő hazánk hatodik legmélyebb barlangját, a lépcsőzetesen mélyülő, -171 m mélységű, 1700 m hosszúságú Naszályi-víznyelőbarlangot.

Hazánk legnagyobb melegvizű eredetű barlangrendszeri a Budai-hegységben található, ahol a jelenleg nyilvántartott 184 barlang többségét a kőbányászat tárta fel századunk első felében. A barlangokban leggazdagabb körzet a Szépvölgy-Rózsadomb térsége, melynek hálózatos alaprajzú, labirintusszerű nagy barlangrendszerei eocén mészkőben oldódtak ki. Közülük a legnagyobb a XX. század eleje óta ismert, de csak 2001-ben ösz-

szekötött Mátyás-hegyi–Pálvölgyi-barlangrendszer. Összhossza már meghaladja a 18,5 km-t. A jellegzetes üstös oldásformákkal díszített, hasadékjellegű járatrendszerben a barlangot egykor kitöltő melegvizű ásványlerakódásai és a cseppkövek egyaránt megtalálhatók. Kultúrtörténetileg jelentős a főváros névadója, a pest szó eredetét adó, ma pedig sziklakáponaként működő Gellért-hegyi-barlang.

A Dunántúli-középhegység délnyugati része hazánk barlangokban második leggazdagabb karsztterülete. Itt a mezozoos karbonátok mellett jelentős a nem karsztosodó kőzetek aránya is. Közel 900 nyilvántartott barlangjának zöme kis kiterjedésű, inaktív, feltöltődő-pusztuló üreg.

A Balaton-felvidék több mint 100 üregének csaknem fele a vulkanikus eredetű Tihanyi-félszigeten található, de azok csupán néhány méterese. A Balaton-felvidék leghosszabb barlangja a balatonfüredi Lóczy-barlang (141m/-20m), amit már 1882-ben feltártak. A Tapolcai-medencében található Tapolcai Tavas-barlang, amelynek hossza 2850 m. Különlegesnek számít a benne megismert 26 m átmérőjű -20 m mély csaknem gömb alakú vízzel kitöltött Búvárok-terme, aminek az aljában források törnek fel.

A Mecsek 50 km²-nyi, zömmel triászból származó karsztos területein több mint 210 bar-

lang található. A karsztot nyolc nagyobb karsztforrás vízgyűjtőterületére lehet felosztani melyeknek nagy szerepük van a környék vízellátásában is. A hegység legnagyobb barlangja már a XIX. században látogatott és kutatott Abaligeti-barlang. Teljes hossza 1750 m.

A zömmel triász-dolomitból, jura és kréta mészkövek elkülönült pikkelyeiből felépülő Villányi-hegység, 20 db kataszterezett barlangja közül a Beremendi-kristálybarlang 1984-ben tárult fel a kőbányászat során. A 700 m hosszúságú (-35 m mély), szövevényes térlabirintus sajátos formaelemeivel, 20 C fokos barlangi tavával, ritka ásványokat is tartalmazó, gazdag kristályképződményeivel és őslénytani leleteivel egyaránt előkelő helyet foglal el Magyarország barlangjai között.

A barlangok, mint tájképi, természetföldrajzi elemek szervesen hozzátartoznak hazánk természeti képéhez, a turistaközönség talán legkedveltebb és legismertebb célállomásai. Az idegenforgalom számára megnyitott barlangok látogatóinak nagyszáma a föld alatti természeti környezet iránti fokozott társadalmi érdeklődést tükrözi. A hazai 9 darab idegenforgalom előtt megnyitott és kiépített barlang évente közel 700.000 látogatót vonz.

Zsák Ferenc Tibor, ökológus

SAJÓLÁD KONYHÁJA **Gombás - tejfölös zúzapörkölt**

Hozzávalók 4 személyre: 40 dkg csirke-zúza, 40 dkg sampinyon gomba/ lehet tinóru v. tövisalja v. szegfűgomba is, 2 dl tejföl, 2 db vöröshagyma, 3-4 dkg fűszerpaprika, 3-4 db babérlevél, őrölt feketebors, őrölt szerecsendió, 0,5 kg rövid makaróni, fél evőkanál Vegeta, fél evőkanál gulyáskrém, 1 dl olaj v. 5 dkg vaj.

Elkészítés: A megtisztított, jól megmosott zúzát még tovább aprítjuk, majd hideg sós vízbe helyezzük a felhasználásig. A megtisztított gombát felszeleteljük, alaposan megmossuk és lecsurgatjuk. A hagymát finomra aprítjuk, az olajban üvegesre pároljuk, majd beletesszük a zúzát, arra a fűszerpaprikát és a Vegetát. Lassú tűzön sütjük, majd később felöntjük 1-1,5 dl forró vízzel. Ezután beletesszük a babérlevelet és a fekete borsot is. Tegyük bele még 1 db paradicsomot

és zöldségpaprikát apróra szeletelve. Amikor a zúza már 90-95%-ban megsült (megpuhult) hozzáadjuk a felszeletelt gombát és a gulyáskrémet. Amikor már megsült a zúza és a gomba is akkor hozzáadjuk a tejfölt és a szerecsendőt. Még összefőzzük őket. És a specialitás!

Köretetek lehetnek: (mindegyikkel jó, de a legjobb a kicsit pirított tarhonyával!)

Köretetek: rövid makaróni, saját galuska, főtt rizs, sós vízben főtt hasábburgonya, krumplipüré (javasolom: vajjal, tejjel, tejföllel, kockasajttal (2-3 db Mackó natúr sajt) összetörni a főtt krumplit.

Legfinomabb szerintem a pirított tarhonyával, olyan módon, hogy a tányérba rakott kifőzött tarhonya közepébe egy krátert csinálni és abba rakni a zúzapörköltet. Evés után pedig jöhet 1-2 dl jó házi bor és azután a többi földi jó! Jó étvágyat mindenkinek!

A receptet beküldte: Gál Mihály

RENDJELEK ÉS KITÜNTETÉSEK TÖRTÉNELMÜNKBEN

A MAGYARORSZÁGI KITÜNTETÉSEK RENDSZERE

A kitüntetés ma a társadalmi megbecsülés egyik jele, holnap már koráról, létrehozóinak szándékáról, alkotóinak művészi képességéről valló tárgy: történelmi emlék. A kitüntetés alapításának okát, célját, eszmei tartamát alapszabályában pontosan meghatározzák. Külalakjával, formájával, színével, jelképeivel más módon, de ugyanazt kell kifejeznie. A szalag nem csupán a felerősítésre szolgál, színei, formája révén a kitüntetés szerves része: általában annak fokozatait jelöli, sőt a kitüntetést önállóan jelképezi.

Az első alapítólevéllel hitelesített Magyar Lovagrend a Szent György-rend létrehozása 1326-ban Károly Róbert nevéhez fűződik. A rend fő célja a király és az egyház védelme volt, egyszerre 50 tagja lehetett. A rövid életű Szent György-rendnél jóval nagyobb jelentőségű volt Luxemburgi Zsigmond magyar király, később német római császár 1408-ban megerősített Sárkány rendje. Zsigmond király halála után egy-egy adatunk van arról, hogy Albert, majd Mátyás király adományozta a rendjelet.

A XVI. század közepétől divattá vált az uralkodók arcképével vert arany-ezüst jutalomérmek adományozása. A magyarországi vonatkozású érdemrendek közül időrendben és demokratizmusával is kiemelkedik az 1757-ben alapított Katonai Mária Terézia-rend, melyet Mária Terézia magyar királynő a kolini csata emlékére alapított, s a rend nagykeresztjét elsőként kapta meg gróf Nádaszy Ferenc és gróf Hadik András. Alapításától az első világháború végéig 1069 tagja volt.

Történelmünkben kiemelkedő rend az 1764-ben szintén Mária Terézia által alapított Szent István-rend. A Habsburg uralkodók jutalomérmek és különböző érdemérmek közül kiemelkedik a

II. József által alapított Vitézségi érem. Az aranyból és ezüsből készült, a később kisebb ezüst, majd bronz fokozattal bővített érmet mindig az uralkodó arcképével verték.

Az 1848-49-es szabadságharc katonai érdemrendje kiemelkedő fejezetet alkot kitüntetéseink történetében, hiszen az évszázadok múltán ismét önállóvá vált magyar állam egyik eszmei-erkölcsi jelképeként alapítása és adományozása a szokásosnál nagyobb politikai hangsúlyt kapott.

A kormány szükségmegoldásként ideiglenes, később díszesebbekre felcserélendő jelvényeket adományozott a szerzett érdemek elismerésére. A kitüntetés három fokozatból állott. Harmadosztályának személyes bátorsággal kiérdemelt egyszerű ezüstkoszorú, szinte tömegkitüntetéssé váltak. A katonai érdemrend első osztályú csillagát Bem altábornagynak Erdély felszabadításáért, Görgey tábornoknak pedig Budavár visszavételéért ítélte oda az országgyűlés.

I. Ferenc József 68 éves uralkodása alatt – a jubileumi és különösen az I. világháború eseményei következtében – nagyon sokféle érem került kiadásra, származásra, foglalkozásra, nemre tekintet nélkül. A kitüntető érmek egy részénél „taksa” befizetése is kötelező volt, mely alól az adományozott mentesülhetett. A világháború alatt valóságos hadiparrá vált – a nagy tömegek miatt – a kitüntetés és a jelvénykészítés.

I. Ferenc tovább gyarapította az osztrák kitüntetések számát. 1801-ben alapította a csaták színhelyén lelkészi kötelességeket teljesítő tábori lelkészek számára a PIIS MERITIS érdemkeresztet. Két osztálya volt: arany-, ill. ezüstkereszt, 1911-től I. és II. osztály. 1808-ban került sor az osztrák császári Lipót Rend ala-

pítására, a Habsburg ház érdekében, valamint „a közjóra háramló és a Nemzet dicsőségére való jeles tudományok, bölcsességek, vagy más közhasznú munkálatok” terén szerzett érdemek jutalmazása. Három, majd 1901-től négy fokozata volt. A Lipót-rend birtokosai – fokozat szerint – belső titkos tanácsosi, bárói, ill. nemesi rangot kaptak.

A Vaskorona rendet 1805-ben Napóleon, francia császár alapította. 1816 óta osztrák császári rend volt. Három osztályát 1860 óta hadidíszítménnyel és kardokkal is adományozták.

A Habsburg uralkodók jutalomérmek és különböző érdemérmek közül kiemelkedik a Vitézségi érem. A kitüntetést II. József a katonák személyes bátorságának jutalmául szánta, hogy a pénzjutalmazásnál maradandóbb kitüntetések is lehessenek. Elnyerésének feltételei között veszélyben forgó bajtárs megmentése, hadi vagy diadaljelvény, kincstári vagyon megtartása, ill. visszafoglalása szerepelt. Az aranyból és ezüsből készült, később kisebb ezüst, majd bronz fokozattal bővített érmet mindig az uralkodó arcképével verték. A Vitézségi érem olyan becses kitüntetéssé vált, hogy a tisztek is megirigylték, s 1917-ben hadserege tisztjei kérésére IV. Károly Tiszti Arany és Ezüst Vitézségi érmet alapított.

A Napóleon elleni harcuk igen becses osztrák kitüntetés volt a zsákmányolt francia ágyúk bronzából készített Ágyúkereszt, hivatalosan Hadseregkereszt. Az 1814-ben alapított keresztet mindazon katonáknak adományozták, akik 1813-14-ben a franciák ellen harcoltak, így nem csekély számban a magyaroknak is.

A magyar szabadságharc leverését tömeges halálos ítéletek és bebörtönzések, másrészt kitüntetések sorozata követte.

Ferenc József a meglévő kitüntetések mellé még 1849-ben újakat alapított: a Katonai Érdemkeresztet és a Ferenc József-rendet. A Katonai Érdemkeresztnek eredetileg egy, 1914-től három osztálya volt. Csak tiszteknek volt adományozható „*akik háborúban belátásukkal, bátorságukkal és határozottságukkal, békében kiváló buzgalmukkal és tetterejükkel különösen hasznos szolgálatokat teljesítettek*”. 1908-tól néhány ízben gyémántokkal és rubinokkal kirakott érdemkereszteket adományozott az uralkodó. A Ferenc József-rendet névadója trónra lépésének első évfordulóján alapította „*születés, rang, és vallásra való tekintet nélkül*”, a kimagasló teljesítmények elismerésére. Az alapszabály a jutalmazandó érdemek között az állam uralkodója és a haza iránti „*rendíthetetlen ragaszkodás mellett kiemeli a földművelés, a hazai ipar és kereskedelem buzgó és eredményes fejlesztésével és emelésével kitűnt, vagy pedig a művészetek és tudományok terén elért kiváló teljesítmények, s a szenvedő emberiség érdekében való működést*”. Három fokozata volt, majd 1869-ben a középkereszthez csillagot, 1901-ben tiszti kereszt fokozatot rendszeresítettek. A Ferenc József-rend kiegészítéseként született meg 1850-ben az Arany-, ill. Ezüst Érdemkereszt, koronával és korona nélkül adományozható fokozatokkal. Ezt a kitüntetést előbb polgári, majd katonai érdemekért adományoz-

ták, más-más szalagon.

A hadseregben töltött évek számát méltányoló és elismerő 1806-ban bevezetett „*Veternalis*” jelvények helyébe 1849-től tiszti és legénységi Katonai Szolgálati Jelek léptek, szabályai többször változtak.

Ferenc József közel hét évtizedes uralkodásának jubileumi alkalmából nagyszabású kitüntetési ceremóniákra került sor: ilyen alkalmakkor a meglévő érdemrendek, érmek mellett új, kifejezetten az évfordulókra készített érmeket, keresztet tömegesen adományozott az uralkodó. 1873-ban Hadiérem, 1878-ban Bosnyák-Hercegovinai Emlékérem, 1898-ban Díszérem 40 Évi Szolgálatért Emlékérem, Jubileumi Emlékérem, Jubileumi Udvari Emlékérem, 1908-ban Jubileumi Kereszt, Jubileumi Udvari Kereszt, Jubileumi Kereszt Polgári Alkalmazottak Számára alapítására került sor. A Katonai Érdemérem (Signum-Laudis) I. Ferenc József 1890-ben legfelsőbb elismerésként hadserege azon tisztjei számára alapította, akik békében, ill. háborúban kiválóan látják el szolgálatukat. 1911-ben az „Újólajos Dícsérő Elismerés”-ben részesülők számára Ezüst Katonai Érdeméremet, 1914-ben pedig a „Különös Dícsérő Elismerés” jeleként Nagy Katonai Érdeméremet alapított. Ez utóbbit csak néhány magas rangú tábornok kapta meg. A kitüntetés ezen

a néven IV. Károly uralkodása és Horthy Miklós kormányzósága alatt továbbra is fenn állt.

Tömeges kitüntetésekre került sor 1896-ban a Millennium idején. Akik kitüntetésre áhítoztak, bizonyára nem riadtak vissza az anyagi áldozattól sem. A Monarchiában nem csak grófi, bárói, nemesi rangot lehetett vásárolni. A négy legmagasabb rend (Szent István-rend, Lipót-rend, Vaskorona-rend, Ferenc József-rend) elnyerésekor bizonyos taksát kellett fizetni. Bőven akadtak azonban, akik a rendjelekért hajlandók voltak bármennyit fizetni.

A háború kitermelte a katonai tömegkitüntetéseket: a Károly Csapatkereszteket, amelyeknek adományozási feltételét 12 heti, tűzvonalban töltött szolgálat jelentette, a Sebesültek Érmét, amelynek szürke szalagján vörös csíkok jelezték tulajdonosa sebesüléseinek számát. Az Érdemkereszt vasból készült fokozatát legénységi kitüntetésként, a Hadikeresztet polgári érdemekért adományozták. Megemlítendő még a Vöröskereszt Díszjelvény is. Az újak mellett a korábban alapított kitüntetések – a Vitézségi érem, amelyet 1917-től Tiszti Arany Vitézségi érem egészített ki, a Katonai Érdemkereszt, Signum Laudis, valamint a rendjelek – hadidíszítményekkel, hadiszalagon, kardokkal szintén adományozásra kerültek.

Varga László

Kitüntetések Varga László gyűjteményéből

WIELGOMŁYNY - SAJÓLÁD

TESTVÉRTÉLEPÜLÉSI MEGÁLLAPODÁS SZÜLETETT

LENGYEL PÁLOS BARÁTAINK ELSŐ LÁTOGATÁSA SAJÓLÁDON

2016. június 9-én érkezett meg a lengyel delegáció Wielgomłyn-ből. Az esti miskolci sétát éjszakába nyúló baráti beszélgetés követte.

2016. június 10. napján rendkívüli testületi ülés keretében került sor a lengyel testvértelepüléssel, Wielgomłyn községgel az Együttműködési Megállapodás aláírására Sajóladon. A mindkét fél részéről jóváhagyott megállapodás – kapcsolódva a 2016. évi lengyel – magyar szolidaritás évéhez- több területen célozza meg hosszú távra a két település közötti együttműködést. Barátaink meglátogatták Sajólad közéleti objektumait (óvoda, iskola, közösségi ház, Unio Coop) és bemutattuk nekik műemlékeinket is. Külön öröm volt számukra a pálos templom megtekintése, ahol lengyel nyelven a wielgomłyn-i pálos szerzetesek szentmisét is celebráltak. A szívélyes vendéglátás mellett az iskolások és óvodások színvonalas műsorral, a néptáncsoport és a dalkör népi kulturális csokorral kedveskedett lengyel barátainknak.

Harmadnap, 2016. június 11-én a lengyel-magyar küldöttség együtt utazott Pilisszentlászlóra, az V. Pálos Települések Találkozójára.

Sajólad Község Önkormányzata

Pozbai Zoltán és Bogdan Witaszczyk polgármesterek

Miséznek a pálosok

Balról jobbra: Stanisław Łoś tanácselnök; Pozbai Zoltán és Bogdan Witaszczyk polgármesterek; O. Leszek Wójcik pálos atya, a Wielgomłyn-i pálos kolostor házfőnöke, Balla Barnabás pálos atya

A lengyel-magyar csapat Pilisszentlászlón, az V. Pálos Települések Találkozóján

Egy képeslap a Wielgomłyn pálos kolostoráról és a Szt. Szaniszló Püspök és Vértanú Plébániatemplomról